

§19

Svar på motion från Johannes Andersson (C) om modernisering och digitalisering av beställning för anropsstyrd trafik och närtrafik samt införande av Paxa-tjänst (KTN/92/2024)

Sammanfattning

Johannes Andersson inkom den 21 november 2024 med en motion som föreslår att Region Jämtland Härjedalen:

- Initierar ett projekt och tilldelar resurser för att påbörja en digitalisering av bokningssystem i den anropsstyrda trafiken och i närtrafiken där resenären ska kunna boka resor i realtid
- Planerar och genomför ett pilotprojekt för en ny tjänst, kallad Paxa, som är en flexibel kollektivtrafiklösning med beställningsbara mindre bussar inom ett geografiskt avgränsat område

Syftet är att öka tillgängligheten och flexibiliteten för invånarna, förslaget inkluderar även informationskampanjer för att utbilda användarna och förbättra resenärers upplevelse och minska klimatpåverkan.

Bakgrund och förutsättningar för den anropsstyrda trafiken och närtrafiken

Kommande avtal, som Regionen Jämtland Härjedalen ingått med ett flertal trafikföretag inom den särskilda kollektivtrafiken, där den anropsstyrda trafiken och närtrafiken ingår, startar i juni 2025 och sträcker sig till juni 2029. Förutsättningarna är bland annat att beställning av anropsstyrd trafik och närtrafik måste göras senast kl. 16:00 vardagen före resdagen. Detta för att flera bokade resor, oavsett om det är anropsstyrd trafik, närtrafik, skolskjuts, sjukresor eller färdtjänst, ska kunna samordnas. Syftet med samordning av resor är primärt att minimera samhällets kostnader för trafiken. Samordning innebär att resor med närliggande färdväg och/eller närliggande tid för resa kan komma att bokas in på samma fordon. Antalet dimensionerande fordon vid starten av avtalen är fastställt och utgör grunden för de förutsättningar som trafikföretagen räknat på i bedömning av resurser och beredskap.

Digitalisering av bokningssystemet

En eventuell övergång till realtidsbokning av beställningstrafik skulle kräva en grundläggande förändring av både nuvarande trafikavtal och tekniska system. Om utbudet i den anropsstyrda trafiken och närtrafiken ska behållas oförändrat skulle det innebära att trafikföretagen skulle behöva ha en högre nivå av personalberedskap. Dessutom skulle det kräva utökade fordonsresurser för att möta de kraven som realtidsbokning innebär. Detta skulle innebära stora kostnadsökningar som inte ryms inom nuvarande budget.

Att möjliggöra realtidsbokningar för anropsstyrd trafik skulle medföra att en stor del av samordningsmöjligheterna försvinner eftersom resenärer skulle förvänta sig att bli upphämtade med kort varsel. Det skulle i sin tur leda till färre samordnade resor, ineffektiv resursanvändning och betydligt högre kostnader för trafiken.

Digitalisering och teknikutveckling ger nya möjligheter i planeringen av transportsystemet, vilket ingår i det långsiktiga arbetet med att utveckla trafiken i kommande avtal. Det är även en viktig del i framtagande av det nya trafikförsörjningsprogrammet som ska gälla från och med 2027. Länstrafikens nuvarande app möjliggör i dagsläget inte realtidsbokning och att ha flera appar är inte resenärsvänligt. Däremot kommer möjligheten att i framtiden kunna beställa en anropsstyrd- eller närtrafikresa digitalt att bevakas och införas när så är möjligt.

Pilotprojekt med Paxa-tjänsten

I Sundsvall och Sollefteå har Paxa införts som ett testprojekt. Tanken är att invånare ska kunna ta sig dit man vill, när man vill, inom ett begränsat geografiskt område. Paxa-konceptet är intressant, men innebär än så länge en rad oklarheter gällande efterfrågan, kostnadseffektivitet och anpassning till vår regions förhållanden.

Ett pilotprojekt måste genomföras inom ett mindre geografiskt område för att inte kräva allt för många fordonsresurser, men samtidigt klara av kraven att hämta upp en resenär inom ett visst tidsspänn. För att få till en hög produktivitet krävs många invånare per kvadratkilometer, det vill säga ett område där det sannolikt redan i dagsläget finns god tillgång till kollektivtrafik. För glesbygdsområden med stora avstånd riskerar kostnaderna att bli oproportionerligt höga i förhållande till nyttan. Projektet skulle behöva genomföras som ett tillägg till den befintliga kollektivtrafiken, varför det skulle vara svårt att utvärdera testets verkliga behov och effektivitet.

Som ett led i att fortsätta utveckla stadstrafiken i Östersund ses möjligheterna kontinuerligt över för att hitta nya kollektivtrafiklösningar inom befintliga ramar. Östersunds kommun har i nära samarbete med Länstrafiken nyligen avslutat en förstudie där de utrett olika potentiella "on-demand" kollektivtrafiklösningar för Lugnvik- och Verksmons industriområde. För närvarande utreds även möjligheten att införa en form av slingbuss som täcker upp områden där närheten till kollektivtrafiken är något begränsad men det finns en påvisad efterfrågan. En sådan lösning är desto billigare och kräver inte nya upphandlingar av trafikavtal eller system. Bedömningen är att det är lämpligt att först fullfölja pågående utredningar innan ytterligare utredningar eller projekt initieras.

Vidare ska Region Jämtland Härjedalen som regional kollektivtrafikmyndighet verka för en tillfredsställande taxiförsörjning i länet. Kommersiell taxitrafik finns i varierande utsträckning runt om i länet. Realtidsbokning av resor och även paxa-konceptet konkurrerar i större utsträckning med taxiverksamheten.

Införandet av motionens förslag skulle kräva tilläggsfinansiering, nya upphandlingar av trafik och system med betydande investeringar för både utveckling och drift. Därtill saknas personella resurser för att genomföra ett projekt i den här omfattningen.

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalen delar uppfattningen om vikten av att utveckla anropsstyrd trafik och närtrafik för att förbättra tillgänglighet och mobilitet, särskilt i gles- och landsbygdsområden. Region Jämtland Härjedalen arbetar med delar av de förslag som lyfts fram i motionen, så som utveckling av befintligt trafiksystem och undersökningar kring mer flexibla transportlösningar i vissa områden. Det pågående arbetet fokuserar på att hitta hållbara och kostnadseffektiva lösningar som kan implementeras på längre sikt. Det är därför inte möjligt att genomföra de föreslagna åtgärderna i nuläget. Motionens förslag om digitalisering av bokningssystem och införande av en Paxa-tjänst är intressant, de är dock förenade med betydande tekniska och ekonomiska utmaningar, samt omfattande personalresurser. Sådana förändringar måste ske inom ramen för befintliga avtal och budget, alternativt planeras in i kommande upphandlingar. Region Jämtland Härjedalens nuvarande app och bokningssystem möjliggör i dagsläget inte integrering av dessa funktioner, och införandet skulle kräva omfattande investeringar av systemutveckling.

Förslag till beslut

Kollektivtrafiknämnden föreslår regionfullmäktige
Motionen avslås.

Yrkanden

Johannes Andersson (C): Bifall till motionen.

Jenny Sellsve (S): Avslag till motionen.

Proposition

Ordförande ställer proposition på regiondirektörens förslag, och finner att det antas.
Ordförande ställer proposition på Johannes Anderssons yrkade, och finner att det avslås.

Beslut

Kollektivtrafiknämnden föreslår regionfullmäktige
Motionen avslås.

Reservationer

Johannes Andersson (C) reserverar sig mot beslutet till förmån för sitt eget yrkande.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse svar på motion från Johannes Andersson (C) om modernisering och digitalisering av beställning för anropsstyrd trafik och närtrafik samt införande av Paxa-tjänst
- Motion från Johannes Andersson (C) om modernisering och digitalisering av beställning för anropsstyrd trafik och närtrafik samt införande av Paxa-tjänst